

“เยาวชนกลุ่มเสี่ยง”

การติดยาเสพติดถือเป็นโรคภัยร้ายแรงอย่างหนึ่งที่เป็นโรคเรื้อรัง รักษาให้หายขาดได้ยาก มักจะติดซ้ำแล้วซ้ำอีก ส่งผลกระทบต่อร่างกาย ต่อวิถีชีวิต ต่อครอบครัว ต่อสังคม ฯลฯ อีกมากมาย ทั้งนี้กลุ่มคนที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดที่สุด ได้แก่

เด็กและเยาวชน

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
สำนักงาน ป.ป.ส. เขตที่ 5 ถนนดินแดง แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0-2247-0901-19 โทรสาร 0-2245-9083
ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2554 หมายเลขเอกสารเผยแพร่ 1-15-2554

เด็กและเยาวชน เป้าหมายของกระบวนการยาเสพติด

เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีลักษณะเอื้อต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งปัจจัยจากตนเอง คือ เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ อยากลอง เป็นวัยที่ต้องการเรียกร้องความสนใจ ต้องการค้นหา - สร้างตัวตนสร้างการยอมรับ มีแรงผลักดันทางอารมณ์สูง ทำให้เกิดภาวะทางอารมณ์ เช่น น้อยใจ เศร้าใจ คับข้องใจ ฯลฯ ได้ง่าย ขณะเดียวกัน ก็กล้าเสี่ยง กล้าทำสิ่งท้าทาย นอกจากนี้ บรรดานักค้ายาเสพติดต่างมองว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีเงินซึ่งพ่อแม่และผู้ปกครองให้มาอยู่ในกระเป๋าสตางค์ จึงมีความมั่นใจว่าการค้ายาเสพติดให้กับเยาวชนนั้นจะทำให้มีลูกค้าอยู่เสมอ จากสถิติด้านยาเสพติดพบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเริ่มมีอายุน้อยลง ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้วิธีป้องกันยาเสพติดในเด็กและเยาวชน เพื่อจะได้สามารถร่วมมือกันปกป้องพวกเขาจากปัญหานี้

ใคร คือ กลุ่มเสี่ยง

หากเราจะนิยามคำว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงจะหมายถึง เด็กและเยาวชนที่มีลักษณะพฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยม โอกาสและเงื่อนไขปัจจัยในการใช้ชีวิตที่มีโอกาส หรือแนวโน้มที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น หรือตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีแนวโน้มเข้าสู่การติดยาเสพติดมากกว่าบุคคลอื่น

อะไร คือ

ปัจจัยทางลบ หรือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด
ปัจจัยทางบวก หรือ ปัจจัยที่ช่วยป้องกันการใช้ยาเสพติด

ปัจจัยทางลบ	ปัจจัยทางบวก
<ul style="list-style-type: none"> อยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกใช้หรือติดยาเสพติด อยู่ในครอบครัวแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ได้อยู่กับครอบครัว (อาศัยอยู่ตามหอพัก/บ้านเช่า ตามลำพัง หรือกับเพื่อน) แสวงหาความสนุกสนานเที่ยวเตร่/มั่วสุม ตามสถานบันเทิง สถานบริการ ว่างงาน เตรีอเตร้อยู่ในชุมชน มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น อยู่ในกลุ่ม/แก๊งค์ที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ทำหายสิ่งของ เช่น ชิงรถ ทำลายสาธารณสมบัติยกพวกตีกัน เป็นต้น ไม่ชอบโรงเรียน ขาดเรียน หนีเรียน หยุดเรียนก่อนวัยอันควร ไม่มีจิตผูกพันกับคนอื่น ชุมชน โรงเรียนหรือสังคมแวดล้อมใกล้เคียง ซื่ออายุเกินไป หรือประเมินคุณค่าตนเองต่ำ เอาแต่ใจ ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ก้าวร้าว เข้ากับผู้อื่นไม่ได้ ขาดทักษะชีวิต แก้ปัญหาไม่เป็น คบเพื่อนที่ติดยาเสพติด เคยลองใช้ยาเสพติด 	<ul style="list-style-type: none"> มีจิตผูกพันกับครอบครัว ญาติ รักพ่อแม่พี่น้อง สมาชิกในครอบครัวพูดจากันรู้เรื่อง เคลียร์ปัญหาข้อขัดแย้งได้อย่างราบรื่น อยู่ในครอบครัวที่มีระเบียบกฎเกณฑ์แน่นอน มีเป้าหมายในชีวิต มีความรับผิดชอบในครอบครัวในระดับที่เหมาะสม เช่น รับผิดชอบงานบ้าน ช่วยทำงานหารายได้เล็กน้อยแก่ครอบครัว มีงานอดิเรก กิจกรรมสร้างสรรค์ที่ตนเองสนใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่างๆ อยู่เสมอ ตั้งใจใฝ่ใจในการเล่าเรียน และมีความสำเร็จในการเรียน ชอบช่วยเหลือผู้อื่น/มีโอกาสทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้สังคม เห็นคุณค่าของตนเอง มีทักษะในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี มีทักษะในการแก้ปัญหา และตัดสินใจที่ดี ระมัดระวัง/รู้จักเลือกในการคบเพื่อน ปฏิเสธการลองใช้ยาเสพติดอย่างสิ้นเชิง

สาเหตุแห่งความเสี่ยง

เด็กและเยาวชนแต่ละคนมีโอกาสจะเกิดพฤติกรรมเสี่ยงไม่เท่ากัน ซึ่งมีปัจจัยมาจาก

พื้นอารมณ์

- พันธุกรรม คือ ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก ซึ่งสังเกตได้ตั้งแต่แรกเกิด ปัจจัยทางพันธุกรรมที่ทำให้เด็กมีโอกาสเสี่ยงได้มากได้แก่
- ขาดการยับยั้งชั่งใจตนเอง
- อารมณ์ไม่สม่ำเสมอ ขึ้นๆ ลงๆ
- อารมณ์เสียได้ง่าย
- การแสดงออกรุนแรงเวลาอารมณ์เสีย
- สมาธิสั้น
- ขมมาก
- ก้าวร้าว
- เด็กมีปัญหาการเรียนเฉพาะด้าน
- เด็กมีปัญหาในทักษะสังคม

ครอบครัว/ การเลี้ยงดู

ปัญหาครอบครัวทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง อาจทำให้เกิดปัญหาทางจิตกับอารมณ์เด็กได้ง่าย เด็กที่เครียด หงุดหงิด ซึมเศร้า ได้แก่

- ทอดทิ้ง
- ทารุณกรรม ใช้ความรุนแรง
- ไม่สม่ำเสมอ
- ตามใจมากเกินไป ขาดกฎเกณฑ์

ปัญหาทางจิตใจของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ได้เพื่อให้ตนเองเบี่ยงเบนอารมณ์มาสู่เรื่องที่ดีขึ้น เช่น สนุกสนาน

เพื่อน

เด็กและเยาวชนจะผูกพันกับเพื่อนๆ มาก เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงจะเลียนแบบพฤติกรรมที่เสี่ยงนั้นโดยไม่รู้ตัว หากบางคนไม่มีเพื่อน เหยาะ ขาดความรู้สึกเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ก็อาจมีพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อชดเชย หรือเรียกร้องความสนใจ

การเผชิญหน้ากับเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

วิธีที่ไม่ควรทำ

- เอาชนะแบบไม่มีเหตุผล
- ลงโทษรุนแรง
- ประจาน
- ไล่ออกจากบ้าน, โรงเรียน
- การอบรมไม่คงเส้นคงวา

วิธีที่แนะนำให้ทำ

- มีความสัมพันธ์ที่ดี**
แต่มีท่าทีที่หนักแน่นและจริงจัง บางครั้งต้องลงมือทำร่วมกับเด็ก และเมื่อเด็กทำพฤติกรรมที่ดี ควรให้ความสนใจต่อเด็กทันที
- มีการกระตุ้นให้คิดและรู้สึก**
ได้ด้วยตนเองถึง
  - ข้อดี ข้อเสีย ของการกระทำหรือไม่กระทำ
  - ปัญหาของการกระทำหรือไม่กระทำนั้น
  - วิธีแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยง
- มีการสื่อสารได้เข้าใจใช้เหตุผล**
ควรทำอย่างตรงไปตรงมา ใช้คำพูดที่ง่ายแต่สั้น ไม่ยืดเยื้อให้โอกาสได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกออกมาทางคำพูดหรือท่าทางได้ การลงโทษควรระมัดระวัง และไม่ควรลงโทษโดยใช้อารมณ์
- การให้แรงจูงใจทางบวกอย่างเหมาะสม** เช่น
  - การยกย่อง/ชมเชย/ให้รางวัล อาจเป็นการกอด ยิ้ม ฯลฯ
  - ไม่จำเป็นต้องรางวัลจะเป็นสิ่งของเสมอไป
  - กระตุ้นให้ชมตัวเองได้
  - การให้รู้จักจุดดีจุดเด่นของตนเอง
- ปล่อยให้เกิดการยอมรับจากภายใน**
  - รู้สึกว่าเป็นความคิดและการตัดสินใจโดยตนเอง
  - ไม่รู้สึกว่าถูกบังคับให้ยอมรับ
- กระตุ้นให้เห็นเป้าหมายในอนาคต**
  - จากฝ่ายต้องรอจะเจอกันหน้าหน้าแล้วทำและทำต่างต่างเพื่อเราของเรา...

